

DELİ BİRÄDER ĞAZÄLÎ [Ö. 1535?]'NİN ELİF-NÂME'Sİ

Hakan TAŞ*

ÖZET

Alfabenin tarihî gelişimi hakkında kısaca bilgi verilip genel hatlarıyla *elif-nâmeler* üzerinde durulmuştur. Ğazâlî'den kısaca söz edilip *elif-nâme* metni verilmiş, nesre çeviri yapılmıştır. En sonda Arap harfli metin vardır.

Anahtar sözcükler: Alfabe, Ğazâlî, Elif-nâme.

ELİF-NÂME OF DELİ BİRÄDER ĞHAZÄLÎ [ö. 1535?]

ABSTRACT: This article mentions about history of alphabet and alifnâme which is a literary type in Turkish Literature generally first. Secondly it explains Deli Biradar Ghazâlî whowas a poet lived in 16th century and his alifnâme, and contains and alfa original Arabic words.

Keywords: Alphabet, Ghazâlî, Alif-nâme.

Türk edebiyatında özellikle Türk şiirinde harfler, edebiyatın hangi dalında, hangi tarzına dâhil olursa olsun, biçimi, türü ve konularıyla çok sık kullanılan bir şiir malzemesidir. *Elif-nâmeler* de bunlardan birisidir.

Makalede ele alınacak metin Arap harfli bir metin olduğu için burada *Elif-nâme* adlandırmasının doğruluğu ya da yanlışlığı veya adlandırmanın ne olması gerektiği hususu üzerinde durulmayacaktır. Ancak hangi alfabe ile yazılırsa yazılsın sonuç itibarıyla, aslında aynı şeyin ifade edildiğini belirtmek adına, alfabenin tarihî gelişimi hakkında kısaca bilgi vermenin yerinde olacağı kanaatindeyim.

Elifbâ: Tü. Abece Yun. Alfabe'nin Arapçası. Abece: Bir dildeki sesleri karşılayan harflerin hepsinin birden ortaya koyduğu belirli sıralı topluluğa denir.

Bu sıralamada esas *abc^d* hesabında da bulunan düzendir. Tabiatla her gün karşılaşılan, tanımlarında tereddüt edilme ihtimali hemen hemen hiç bulunmayan varlık ya da nesnelerin benzerleri olan çizimler zamanla bu adın yazımındaki ilk harfi olmuş ve dolayısıyla bir harf biçimini doğurmuş, bu varlığın adı aynı zamanda (bir ad

* Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, hakanibrahim@hotmail.com.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

aktarmasıyla) harfin adı olarak kalmıştır. İlk bir varlığı ya da nesneyi karşılayan ve görüntüsü onu andıran sonra da bir harfin adı olan bu nesnelere kimileri şunlardır: *aleph* < Lat. < Gr. *aleph* – Ar. elif “öküz”; *beth* < eski Mısır *beth* – Ar. *bayt* “ev”; *camel* < Ar. *camal* “deve” vs.

A harfinin kökeni Roma abecesidir. Romalılar da bu harfi Etrüsk ya da İtalyan abecelerinin aracılığıyla Batı Yunan alfabesinden aktarmış olabilirler. A'nın Mısır hiyerogliflerinden alındığı sanılan en eski biçimleri (Byblos, İÖ XIII.-XI. yy.) boynuzlu bir öküz başını andırır. Zaten Fenikecedeki adı olan *alf* (İbranice *alef*, Arapça *elif*) “öküz” anlamındadır.¹

Alfabeyi bundan 3000 küsur yıl önce Fenikeliler icat etmiştir. Daha önce her biri basit bir kavramı ifade eden binlerce simge-resim varken bunlardan 25 kadarını almışlar, her birini adının ilk sesini simgelemek için kullanmışlar. “Öküz” anlamına gelen *aleph* /a/ olmuş (küçük matbaa a'sına dikkatle bakılırsa öküz başı hâlâ görülebilir). “Ev” anlamına gelen *bēt* /b/, “cirit sopası” anlamına gelen *gīmel* /g/, “kapı” anlamına gelen *dalt* /d/ olmuş.

Fenikelilerin icadını önce komşuları olan İbraniler, MÖ 700'lerden itibaren de Yunanlılar taklit etmişler. Harflerin biçimleri bir hayli değişmiş; ama adları pek değişmemiş. İbrani alfabesinin ilk dört harfi *aleph*, *bēt*, *gīmel*, *dālet*, Yunan alfabesinin ilk dört harfi ise *alpha*, *bēta*, *gamma*, *delta*. Yunan alfabesinin harfleri Batı geleneğinde öteden beri soyut sıra adları olarak kullanılmaktadır. Fizikteki *alfa*, *beta*, *gamma* ışınları da öyle.

Arap alfabesi bugünkü Süryanice'nin atası olan Aramiceden esinlenmiş. Arami alfabesi Fenike'den geliyor. Arapça harf adlarının *elif*, *bā*, *cīm*, *dāl* olması bu yüzden. Aramice *gīm*'in Arapça *cīm* olması normal, çünkü Aramice /g/ sesi Arapçada daima /c/ye dönüşmüştür.² Dolayısıyla Türk abecesinin de Arap elifbasının da temeli aynı yere dayanmaktadır.

Elif-nāme, *elif* ve *nāme* sözcüklerinin vasıf terkihi şeklinde birleşmesiyle meydana gelmiş birleşik addır. *Elif*, Arap elifbasının ilk harfinin adı, *nāme* ise Farsça “mektup, ferman, risale, kitap”³ anlamlarında bir sözcüktür. İki sözcüğün birleşmesiyle bir manzume adı ortaya çıkmıştır.

¹ *Meydan-Larousse, Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*: 1. c. 1-2. ss.

² Sevan Nişanyan: *Elifin Öküzü ya da Sürprizler Kitabı*: 11-12. ss.

³ at-TABRİZİ: *Tibyân-ı Nāfi' der Tarcama-i Burhân-ı Kâfi'*: 540^b; ŞÜKÜN: *Ferheng-i Ziya*: III. c. 1866^b.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

Elif-nâmelerle ilgili kesin bir tarif geliştirmek zordur; zira çok değişik biçim ve konularda örnekleri bulunmaktadır. Bununla birlikte ortak özellikleri dikkate alınarak şöyle bir tarif yapılabilir: *Elif-nâme*, mısra veya beyitlerin ilk harfleri alt alta getirildiğinde *elif* ten *yâ*'ya ya da *yâ*'dan *elif*'e alfabetik bir biçimde sıralanan, kimi zaman /p/ ve /ç/ harflerinin de içerisinde bulunduğu, çoklukla aruzun *Remel-i müşemmen-i mahzûf* (*Fâzilâtün fâzilâtün fâzilâtün fâzilün*) kalıbıyla ya da 11'li hece ölçüsüyle nazmedilen gazel, kaside, muhammes, müseddes gibi farklı biçimlerle yazılabilen daha çok dinî ve öğretici konulu olmakla birlikte her türde örnekleri görülebilen şiirlerdir.⁴

Divan, halk ve tekke şiirinde çok sayıda örnekleri bulunan *elif-nâmelerin*, örnekleriyle birlikte biçim ve içerik özelliklerini ortaya koyan derli toplu bir çalışma henüz ortaya konmamıştır; ancak bazı *elif-nâmelerin* tanıtımını kapsayan çalışmalar vardır.⁵

Türk edebiyatında *elif-nâme* örneği veren şairlerden kimilerinin adları ise şöyledir: Aĥmed Sûzî [1765-1830], ‘Askerî [ö. 1693?], ‘Aşık Paşa [ö. 1333], Bosnalı Tâlib [ö. 1675], Dükaginzâde Aĥmed Beg [1543-1548], Esrâr Dede [1748-1797], Faĥîh, Feyzî [ö. 1771], Fuzûlî [ö. 1556], Ğazâlî [ö. 1535?], Giritli ‘Aşķî, Ĥatâyî, Ķâ’imî, Ķayġusuz Vizeli ‘Alâaddîn [ö. 1562?], Mihri Ĥâtun, Muĥibbî [ö. 1566], Nesîmî [ö. 1404], Nihânî [ö. 1519], Vîrânî...⁶

⁴ Nihat Öztoprak: “Bursalı Feyzi Efendi'nin Elifnameleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: 136. s.

⁵ Namık Açıköz: “Bakâyî'nin Battal-nâme Adlı Eserindeki Elif-nâme”, *Fırat Havzası II. Folklor ve Etnografya Sempozyumu*: Elazığ 1989, 1-5. ss; İsmet Çetin: “Elifnâmeler ve Sefil Ali'nin Bir Elifnâmesi”, *Millî Folklor*: Ankara 1992 (Kış), 4. y. 2. c. 16. sy. 39-42. ss; Mustafa Demirel: “Aşık Paşa'nın Elif-nâmesi ve Dil Özellikleri”, *Bilgi — Bilim Kültür Dergisi*: Ankara 1996 (Güz), 3. sy. 202-246. ss; Nihat Öztoprak: “Bursalı Feyzi Efendi'nin Elifnameleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: İstanbul 2006, XXXV. c. 135-167. ss; Nihat Öztoprak: “Elifname Yazma Geleneğine Göre Fuzûlî'nin Elifnamesi Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Uluslararası V. Dil, Yazın, Değişibilim Sempozyumu Edebiyat, Edebiyat Öğretimi ve Değişibilim Yazıları*: İstanbul 2006, Pegem A Yayıncılık. 327-336. ss; Selami Turan: “Hatâyî'nin Elif-nâme Tarzında Yazılmış Şiirleri”, *Araştırmalar - İnsan Bilimleri Araştırmaları-*: Isparta 2004, XI. sy. 107-125. ss; Prof. Dr. Fikret Türkmen: “Yazılı Kaynaklardaki (Cönklerdeki) Bektaşî Şairlerin Şiirlerinde Görülen Yeni Şekiller”, *I. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Sempozyum Bildirileri* (22-24 Ekim 1998): Ankara 1999, 339-355. ss.

⁶ Metin Ceylan: *Ahmed Sûzî Divânı'nın Edisyon Kritiği*: 113. s.; Halil Karagöz: *Askerî Divânı'nın Tenkitli Metni*: 169, 193, 243. ss.; Mustafa Demirel: “Aşık Paşa'nın Elif-nâmesi ve Dil Özellikleri”, *Bilgi — Bilim Kültür Dergisi*: 3. sy. 202-246. ss.; BOSNALI TÂLİB: *Dîvân*: Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 256, 24^a.; Hüseyin Süzen: *Dukaginzâde Ahmed Bey Divânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*: 25. s.; Doç. Dr. Osman Horata: *Esrâr Dede Hayatı, Eserleri, Şiir Dünyası ve Divânı*: 191-194. ss.; Ercan Sünger: *Fakîh: Hayatı, Eserleri, Divanı*: 116-131. ss.;

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

Bunlar arasında dokuz *elif-nāmesi* ile Bursalı Feyzî, eldeki bilgilere göre Türk edebiyatında en çok *elif-nāme* yazan şairlerdendir.⁷ Faḫîh'in *elif-nāmesi* ise öbürlerinden farklılık gösterir. *Elif-nāmenin* başlığı "Maşā'iruhu fî ḫurūfi 't-tahaccî 'alā vaznⁱⁿ zā'idatⁱⁿ ve ḳāfiyatuhu vāhidat^{im}" biçimindedir. Beşer beyitlik yirmi dokuz bentten oluşan manzumenin her bendi bir harfe ayrılmıştır. Başlıktan da anlaşılacağı üzere, kafiye sonundaki harflerle beyit başlarındaki harfler birdir. Dolayısıyla *elif-nāme* beyit sonlarında da gerçekleşmiş olmaktadır.

Elif-nāme örneği veren şairlerden birisi de -aynı zamanda makalemize konu olan şair- asıl adı Mehmed olan Ğazālî [ö. 1535?]'dir. Bursa'da doğmuştur. İlim yolunu tutup Muhyî 'd-dîn-i ḳAcemî'den mülazım oldu. Bursa'da Bayezid Paşa Medresesinde müderrislik yaptı. Bu arada Şehzâde Korkud [1470-1513]'un eserlerinin mukabeleciliği vazifesini üstlendi ve şehzadenin yakınları arasına girdi. Korkud'un katlinin ardından Bursa Geyikli Baba Zaviyesi şeyhliği, sırasıyla; Sivrihisar, Akhisar, Agros ve Amasya'da Kapıağası Hüseyin Ağa Medresesi müderrisliği yaptı. Emekli olup İstanbul'a geldi. Beşiktaş'ta deniz kıyısında konak, mescit, zaviye ve hamam yaptırdı. Kimi kişilerin kışkırtmalarıyla hamamı yıktırıldı. Bu talihsiz hadiseye üzülen Ğazālî [ö. 1535?], Mekke'ye giderek orada kendisine bir mescit ve bahçe inşa ettirdi. Dostlarıyla sohbet ettiği sırada ansızın rahatsızlanarak vefat etti ve mescidin avlusuna gömüldü.

Nihat Öztoprak: "Bursalı Feyzi Efendi'nin Elifnameleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: XXXV. c. 135-167. ss.; Nihat Öztoprak: "Elifname Yazma Geleneğine Göre Fuzûlî'nin Elifnamesi Üzerine Bazı Değerlendirmeler", 327-336. ss.; Ğazālî: *Muḫammes-i Ğazālî*: Süleymaniye Kütüphanesi *Ali Nihat Tarlan Kitaplığı* 67, 90^a; Kadri Alper: *Giritli Aşkî ve Divânı*: 134-138. ss.; Şah İsmail Hatâ'î: *Külliyât*: [Hazırlayan:] Babek Cavanşir, Ekber N. NECEF: *Şah İsmail Hatâ'î Külliyyatı Türkçe Divanı, Tuyuğlar, Koşmalar, Geraylılar, Varsağular ve Bayatılar*: 401, 413. ss.; Kâ'imî: *Dîvân-ı Kâ'imî*: Ankara Cebeci Halk Ktp. 573, 87^{a-b}; Abdülbaki Gölpınarlı: *Kaygusuz Vize'li Alaeddin*: 41-72. ss.; Prof. Dr. Mustafa Kaçalın: "Vizeli Kaygusuz Alâeddin [ö. 970/1562] ve Şiirleri: *Vize II. Tarih ve Kültürü Sempozyumu*: 253-293. ss.; Prof. Dr. Mehmet Aslan: *Mihri Hâtun Divânı*: K. 17, 212. s.; Doç. Dr. Coşkun Ak: *Muhibbî Divânı - İzahlı Metin- Kanûnî Sultan Süleyman*: 811-812. ss.; Prof. Dr. Hüseyin Ayan: *Nesimî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni I*: 214. s.; Ayhan Yakşı: *Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Tenkidli Metni*: 38. s.; Vîrânî: *Divân-ı Vîrânî*: Ankara Cebeci Halk Ktp. 164, 1^{b-2a}.

⁷ Nihat Öztoprak: "Bursalı Feyzi Efendi'nin Elifnameleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: 135-167. ss.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

Hezliyat türünde *Dāfiṣu 'l-Ġumūm ve Rāfiṣu 'l-Hümūm*, tarih türünde *Mirḫātü 'l-Kāḫināt*, ilmihâl türünde *Miṣbāhu 'l-Hidāye* adlı eserleri vardır.⁸

Ġazālī'nin eserleri arasında sayılan *Miṣbāhu 'l-Hidāye* büyük bir ihtimalle RIEU kataloğunda kayıtlı *Miftāhu 'l-Hidāye* ile aynı eserdir. Şehzade Korkud'un nedimlerinden Piyāle Bey [ö. 1578]'e sunulan *Miftāhu 'l-Hidāye* aruzun *hezec-i müseddes-i mahzūf* (*Mefāṣilün mefāṣilün feṣṣilün*) kalıbıyla yazılmış olup ilk beyti şöyledir:

Sipās u ḫamd o ṣāh-ı bī-zevāle

Ki vērdi bize fazlından nevāle

“Bize fazlından ihsan eden, geçici olmayan o ṣaha hamdolsun”

British Library, Or 1166 numarada kayıtlı bir mecmuanın içerisinde 78^b-92. yaprakları arasında yer alan eser, Burhāna 'd-dīn al-MARGİNĀNĪ [ö. 1197]'nin *al-Hidāya* adlı Hanefi fikhına dair kitabından hareketle hazırlanmıştır.⁹

Adlandırma farklılığının nereden kaynaklandığını ya da hangisinin daha doğru olduğunu kesin olarak belirlemek eldeki bilgilere göre şimdilik mümkün görünmüyor.¹⁰

Ġazālī [ö. 1535?]'nin *elif-nāmesi* muhammes nazım biçimiyle kaleme alınmış dinî konulu bir *elif-nāme*dir. Düzen bakımından farklılık gösterir. Mısra başlarındaki harflerin hemen ardından gelen sözcük de aynı harfle başlamaktadır. Baştaki harfler ölçüye dâhildir.

Muḫammes-i Ġazālī*

Feṣilātün feṣilātün feṣilātün feṣilün

Remel . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

I.

1. **Elif** Allāhı añup zıkr-i ilāh eyle gönül
Bā beḳā mülki için n'ola bir āh eyle gönül

⁸ Orhan Şaik Gökyay: “Deli Birader”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*: V. c. 135-136. ss.

⁹ Charles P. Rieu.: *Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum*: 9-10. ss.

¹⁰ Ömer Zülfe: “Deli Birader Gazālī ve Cerr-nāmesi”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*: 18. sy. 105-125. ss.

• Süleymaniye Kütüphanesi *Ali Nihat Tarlan Kitaplığı* 67, 90^a.

I

¹ Ey gönül! Allah'ı anarak zikret.

² Sonsuzluk ülkesi için bir ah etsen ne olur?

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

3. **Tā** temennā kıluban Hālika rāh eyle gönül
Şā şevāb ister-iseñ terk-i menāh eyle gönül
 5. **Āim** cehd ile düriş hıdmet-i şāh eyle gönül

II.

1. **Hā** hisāb olasıdur tınla kamu yahşı yaman
Hā hacıl olsa gerek ol arada çoklar inan
 3. **Dāl** dāyim özidür yoğdur aña şekk ü gümān
Zāl zıkr eyle adın ger var-ısa sende İmān
 5. **Rā** riyāsız amel et Hakkı penāh eyle gönül

III.

1. **Zā** zebūn olmayagör nefis-ile şeytāna uyup
Şin saadetle yörü şıdğ-ıla Rahmāna uyup
 3. **Şin** şeriatla düriş āyet-i Kurāna uyup
Şād şarf eyleyigör ömrini ihsāna uyup
 5. **Dād** zāyi işe pes ömri tebāh eyle gönül

IV.

1. **Tā** tahāret aluban eyle namāzın[1] güzār
Zā zuhūr olasıdur hayr-ıla şerrüñ ne ki var
 3. **Āyn** ālemde bir iş işlemedüñ Hakkā yarar
Āyn gāfletde neçe bir olasıñ leyl ü nehār
 5. **Fā** firākında gözün yaşını rāh eyle gönül

n'ola: n'oldı.

³ Yararıcıya temenna ederek yol bul.

⁴ Sevap elde etmek istersen haram şeyleri bırak.

⁵ Gayretli ol, sultanın hizmetinde bulun.

II

¹ İyi kötü herkes dinlesin, hesap kaçınılmazdır.

² O zaman birçok kişinin utanması gerekecek, inan.

³ Kendisinin ebedi olduğuna hiç kuşku yoktur.

⁴ Sende iman varsa O'nun adını an.

⁵ Ey gönül! Gösterişsiz ibadet et, Allah'a sığın.

III

¹ Nefs ile şeytana uyup köle olma.

² Doğrulukla, affediciye tabi olup mutlulukla yürü.

yörü: göri, uyup: olup.

³ Kur'an'ın ayetlerine uyup doğrulukla çalış.

⁴ İyilikle ömrünü harcaıver.

⁵ Gönül yoksa sonunda boş işle ömrünü mahvedersin.

IV

¹ Temizlenerek namazını eda eyle.

² İyi ve kötü ne varsa ortaya çıkacaktır.

³ Dünyada Allah'a yakışır bir iş yapmadın.

⁴ Gece gündüz ne zamana kadar gāflet içinde olacaksın?

⁵ Gönül, ondan ayrıldığında gözyaşını yol et.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 3/2 Spring 2008

V.

1. **Ķāf** **ķahr**ına belī dēyen ērer lūṭfa hemīn
Ķāf kesb eyle dūriş tā bola hem derdüñ emīn
3. **Lām** laḥd olduğı dem tıñla saña ķaḥr-ı zemīn
Mīm müşkil işini bilmiş olasin o demin
5. **Nūn** nehy eyle yēter nāme-siyāḥ eyle gönül

VI.

1. **Vāv** varmađa yērūñ taḥt-ı tūrāb olduđımı
Hā henüz bilme-misin dūnyē ḥarāb olduđımı
3. **Lāmelif lā** dēyene dūrlī ḥazāb olduđımı
Yā yaķın bil ĠAZĀLĪ şūr u ḥisāb olduđımı
5. Demidür tevbe ķılup terk-i günāḥ eyle gönül

KAYNAKÇA

‘ASKERĪ: *Dīvān*: Hazırlayan: Halil KARAGÖZ: *Askeri Divanı'nun Tenkitli Metni*: Isparta 1997, XIV+319 s. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

AÇIKGÖZ, Namık: “Bakāyī'nin Battal-nāme Adlı Eserindeki Elif-nāme”, *Fırat Havzası II. Folklor ve Etnografya Sempozyumu*: Elazığ 1989, 1-5. ss.

AḤMED SŪZĪ: *Dīvān*: Hazırlayan: Metin CEYLAN: *Ahmed Sûzî Dîvânı'nun Edisyon Kritiđi*: Afyon 1999, xvi+353+tıpkıbasım. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eđitimi Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Eđitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

at-TABRĪZĪ, Muḥammad Ḥusayn b. Ḥalaf: *Tibyān-ı Nāfi' der Tarcama-i Burhān-ı Ķātī'*: Çeviren: CENĀNİOĐLU Aḥmed

V

- ¹ O'nun eziyetine “evet” diyen hemen lūṭfa kavuşur.
- ² Çalış, gayret et ki derdinden emin olasin.
- ³ Yerin dibi sana mezar olduğu zaman dinle.
- ⁴ O an işinin zor olduğunu bilmiş ol.
- ⁵ Ey gönül! Yeter bunca işlediğin günah, artık bırak.

VI

- ¹ Gideceđin yerin toprağın altı olduğunu,
- ² dūnyanın viran olduđunu hālâ bilmiyor musun?
- ³ (Allah) yoktur diyene türlü azap olduğunu,
- ⁴ Gazalī! Yakında Sur'un (üfleneceğini) ve hesabın olacağını bil.
- ⁵ Gönül, tövbe edip günahı bırakmanın (tam) zamanıdır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*
Volume 3/2 Spring 2008

- ‘Āşım. Mütercim Āsım Efendi: *Burhân-ı Katı*: Hazırlayanlar: Mürsel ÖZTÜRK-Derya ÖRS: Ankara 2000, XLIX+1197 s. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 733 Türkiye Türkçesi Sözlükleri Projesi Eski Sözlükler Dizisi: 2.
- BOSNALI TĀLĪB: *Dīvān*: Hazırlayan: Banu GEZER: *Bosnalı Talib [ö. 1675] Divan’ı ve İncelenmesi*: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- BOSNALI TĀLĪB: *Dīvān*: Millet Kütüphanesi *Ali Emiri Manzum* 256.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil: “Elif harfiyle ilgili bâzı edebî husûsiyetler” *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: İstanbul 1986, XXIV-XXV. c., 45-64. ss.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil: “Harflere Dair”, *Millî Kültür*: Ankara 1980, II. c. 1. sy. 62-65. ss.
- ÇETİN, İsmet: “Elifnâmeler ve Sefil Ali’nin Bir Elifnâmesi”, *Millî Folklor*: Ankara 1992 (Kış), 4. y. 2. c. 16. sy. 39-42. ss.
- D. AĦMED BĒG: *Dīvān*: Hazırlayan: Hüseyin SÜZEN: *Dükakinzade Ahmed Beg Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)*: İstanbul 1994, LXXXV+445 s. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Doktora Tezi.
- DEMİREL, Mustafa: “Āşık Paşa’nın Elif-nâmesi ve Dil Özellikleri”, *Bilig — Bilim Kültür Dergisi*: Ankara 1996 (Güz), 3. sy. 202-246. ss.
- ESRĀR DEDE: *Dīvān*: [Hazırlayan:] Doç. Dr. Osman HORATA: *Esrâr Dede Hayatı, Eserleri, Şiir Dünyası ve Dîvânı*: Ankara 1998, XI+666 s. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları / 2103 Yayınlar Dairesi Başkanlığı *Sanat-Edebiyat Dizisi* / 169-34.
- FAĦĪH: *Dīvān*: Hazırlayan: Ercan SÜNGER: *Fakîh: Hayatı, Eserleri, Divanı*: Ankara 2004, VII+277+tıpkıbasım. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- GİRİTLİ ‘AŞĦĪ: *Dīvān*: Hazırlayan: Kadri ALPER: *Giritli Aşķı ve Divânı*: Ankara 2005, 372+[2] s. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

- GÖKYAY, Orhan Şaik: “Deli Birader”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*: İstanbul 1994, V. c. 135-136. ss.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki: *Kaygusuz Vize’li Alaeddin*: İstanbul 1932, 203. s. Remzi Kitaphanesi.
- HAṬĀYĪ, Şāh İsmā’îl: *Külliyât*: [Hazırlayan:] Babek CAVANŞİR-Ekber N. NECEF: *Şah İsmail Hatâ’î Külliyyatı Türkçe Divanı, Tuyuğlar, Koşmalar, Geraylılar, Varsağular ve Bayatılar*: İstanbul 2006. 728 s. Kaknüs Yayınları: 261 Şiir serisi: 16.
- KA’İMÎ: *Dīvân-ı Kā’imî*: Ankara Cebeci Halk Ktp. 573, 87^{a-b}.
- KABAAĞAÇ, Dr. Sina-ALOVA, Erdal: *Latince Türkçe Sözlük*: İstanbul 1995, XV+647 s. Sosyal Yayınlar.
- KAÇALİN, Prof. Dr. Mustafa: “Vizeli Kaygusuz Alâeddin [ö. 970/1562] ve Şiirleri: *Vize II. Tarih ve Kültürü Sempozyumu* (Vize 10 Haziran 2005): İstanbul [2007], 253-293. ss.
- Mecmû’a*: Süleymaniye Kütüphanesi *Ali Nihat Tarlan Kitaplığı* 67.
- Meydan-Larousse, Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*: Yayımlayanlar: Safa KILIÇLIOĞLU-Nezihe ARAZ-Hakkı DEVRİM: İstanbul 1969, Meydan Yayınevi.
- MİHRÎ ḤĀTUN: *Dīvân*: [Hazırlayan:] Prof. Dr. Mehmet ASLAN: *Mihrî Hâtun Divânı*: Amasya 2008. 400 s. T.C. Amasya Valiliği Yayın No: 24.
- MUḤİBBÎ: *Dīvân*: Hazırlayan: Doç. Dr. Coşkun AK: *Muhibbî Dîvânı -İzahlı Metin- Kanûnî Sultan Süleyman*: Ankara 1987, [XVIII]+875 s. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 712 1000 Temel Eser Dizisi: 129.
- NESİMÎ: *Dīvân*: [Hazırlayan:] Prof. Dr. Hüseyin AYAN: *Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni I*: Ankara 2002, IX+459 s. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurum Yayınları: 567/1.
- NESİMÎ: *Dīvân*: [Hazırlayan:] Prof. Dr. Hüseyin AYAN: *Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni II*: Ankara 2002, 461-933 s. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurum Yayınları: 567/2.
- NİHÂNÎ: *Dīvân*: Hazırlayan: Ayhan YAKŞI: *Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı’nın Tenkidli Metni*: Konya 1993, 274 s. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

- NİŞANYAN, Sevan: *Elifin Öküzü ya da Sürprizler Kitabı*: İstanbul 2002, 218 s. Adam Yayınları.
- ÖZTOPRAK, Nihat: “Bursalı Feyzi Efendi’nin Elifnameleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: İstanbul 2006, XXXV. c. 135-167. ss.
- ÖZTOPRAK, Nihat: “Elifname Yazma Geleneğine Göre Fuzûlî’nin Elifnamesi Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Uluslararası V. Dil, Yazın, Deyişbilim Sempozyumu *Edebiyat, Edebiyat Öğretimi ve Deyişbilim Yazıları*: İstanbul 2006, Pegem A Yayıncılık. 327-336. ss.
- RIEU, Charles P.: *Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum*: London 1888, 345 p.
- ŞÜKÜN, Ziya: *Farsça-Türkçe Lügat Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya*: İstanbul 1944, I, X+706+[VI]+III s.; 1947, II, [1]+707-1374+[VIII] s.; 1951, III, [1]+1375-2040+[II] s. İstanbul 1984, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- TURAN, Selami: “Hatâyî’nin Elif-nâme Tarzında Yazılmış Şiirleri”, *Arayışlar -İnsan Bilimleri Araştırmaları-*: Isparta 2004, XI. sy. 107-125. ss.
- TÜRKMEN, Prof. Dr. Fikret: “Yazılı Kaynaklardaki (Cönklerdeki) Bektaşî Şairlerin Şiirlerinde Görülen Yeni Şekiller”, *I. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Sempozyum Bildirileri (22-24 Ekim 1998)*: Ankara 1999, 339-355. ss.
- VİRÂNİ: *Dīvān-ı Virānî*: Ankara Cebeci Halk Ktp. 164, 1^b-2^a.
- ZÜLFE, Ömer: “Deli Birader Gazalî ve Cerr-nâmesi”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*: İstanbul 2008, 18. sy. 105-125. ss.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/2 Spring 2008